ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
4 Ιουνίου 1985 *

Στην υπόθεση 117/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour du travail της Mons προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Office national des pensions pour travailleurs salariés (ONPTS)

και

Salvatore Ruzzu

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 51 της Συνθήκης ΕΟΚ, των άρθρων 12 και 46 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητος (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73) και του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 25ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

συγκείμενο από τους O. Due, πρόεδρο τμήματος, K. Κακούρη, U. Everling, Y. Galmot και R. Joliet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν

— ο εκκαλών στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενος από τον A. Marcel, αναπληρωτή γενικό διευθυντή και τον J. Peltot,

— ο εφεσίβλητος στην κυρία δίκη από τον D. Rossini, αντιπρόσωπο του σωματείου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον M. Beschel, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον F. Herbert, δικηγόρο Βρυξελλών,

— η Κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον P. G. Ferri, avvocato dello Stato,

— η Βελγική Κυβέρνηση εκπροσωπούμενη από τους P. Mainil, Υφυπουργό Συντάξεων και G. Perl,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαρτίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα πραγματικά περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 2ας Μαΐου 1984, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Μαΐου του ίδιου έτους, το Cour du travail της Mons υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 12 και 46 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητος (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73) και του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς που έχει ως αντικείμενο την απόφαση του Office national des pensions pour travailleurs salariés (Εθνικό Ταμείο συντάξεως μισθωτών) (ONPTS) να μην αναγνωρίσει στον S. Ruzzu, ιταλό πρώην εργάτη ορυχείου, δικαίωμα πλήρους συντάξεως 30/30στών, με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει μειωμένες συντάξεις για περιόδους απασχολήσεως που συμπλήρωσε στην Ιταλία.

Όπως προκύπτει από τη δικογραφία που διαβίβασε το εθνικό δικαστήριο, ύστερα από την επελθούσα κατά την 1η Απριλίου 1975 τροποποίηση του άρθρου 10, παράγραφος

3, του βελγικού Βασιλικού Διατάγματος υπ' αριθ. 50, της 24ης Οκτωβρίου 1967, ο εργάτης ορυχείου που εργάστηκε στο υπέδαφος ορυχείου επί περίοδο 25 ετών δικαιούται πλήρους συντάξεως 30/30στών. Τα πέντε πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως που του αναγνωρίζονται δεν εντοπίζονται χρονικά. Πάντως η πρακτική του ONPTS ήταν να μειώνει αυτά τα έτη πλασματικής απασχολήσεως αναλόγως των ετών πραγματικής απασχολήσεως σε άλλο κράτος μέλος. Η πρακτική αυτή βρήκε έρεισμα στο νόμο της 10ης Φεβρουαρίου 1981 που ίσχυσε αναδρομικά από 1ης Ιανουαρίου 1981, και προβλέπει ότι ο αριθμός των πρόσθετων ετών που αναγνωρίζονται κατ' αυτόν τον τρόπο στον εργάτη ορυχείου μειώνεται κατά τον αριθμό των ετών για τα οποία ο εν λόγω εργάτης μπορεί να αξιώσει σύνταξη δυνάμει άλλου βελγικού συστήματος, εκτός του συστήματος των αυτοτελώς εργαζομένων, ή δυνάμει συστήματος αλλοδαπής χώρας.

4 Ο Ruzzu εργάστηκε ως μισθωτός στην Ιταλία, πριν εργαστεί στο Βέλγιο, από το 1952 μέχρι το 1969, ως εργάτης υπεδάφους ορυχείου. Από το 1969 μέχρι την 31η Οκτωβρίου 1977 έλαβε σύνταξη αναπηρίας ως εργάτης υπεδάφους ορυχείου. Δεδομένου ότι η τελευταία αυτή περίοδος εξομοιώνεται από τη βελγική νομοθεσία με περίοδο πραγματικής απασχόλησης, ο Ruzzu μπόρεσε να δικαιολογήσει σταδιοδρομία 25 ετών. Την 1η Νοεμβρίου 1977 αποχώρησε από την υπηρεσία. Με απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 1981, ο ONPTS έκρινε ότι ο Ruzzu μπορούσε να επικαλεστεί σταδιοδρομία 30 ετών κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 10, παράγραφος 2, 1, του βελγικού Βασιλικού Διατάγματος 50, προκειμένου να λάβει πλήρη σύνταξη, πλην όμως μείωσε την εν λόγω σταδιοδρομία, σύμφωνα με την πάγια πρακτική του, κατά 4/30στά που αντιστοιχούν σε τέσσερα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως, με την αιτιολογία ότι συμπίπτουν με έτη πραγματικής απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν στην Ιταλία.

5 Η απόφαση του ONPTS προσβλήθηκε ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων. Το Cour du travail της Mons που επελήφθη της διαφοράς, έκρινε ότι ο νόμος της 10ης Ιανουαρίου 1981 είχε άμεση εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 1981. Διερωτήθηκε πάντως, έχοντας υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου και ιδίως την απόφαση της 2ας Ιουλίου 1981 (Celestre, 116, 117, 119 , 120 και 121/80, Συλλογή σ. 1737), αν η μείωση που επιβάλλει ο προαναφερθείς νόμος συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο. Κατά συνέπεια υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

« Το άρθρο 51 της Συνθήκης της Ρώμης και οι κανονισμοί 1408/71 και συγκεκριμένα τα άρθρα 12 και 46 και 574/72 έχουν την έννοια ότι συμβιβάζεται προς τους στόχους της Συνθήκης και τις διατάξεις των κανονισμών η νομοθετική διάταξη κράτους μέλους δυνάμει της οποίας αφαιρούνται από τις περιόδους συμπληρωματικής ασφάλισης, οι οποίες γίνονται δεκτές κατ' αποκλειστική εφαρμογή της διάταξης αυτής και χωρίς προσφυγή στο σύστημα του αναλογικού επιμερισμού (νομοθεσία τύπου Α), τα έτη (τα έτη αυτά δεν προστίθενται στα προηγούμενα) για τα οποία ο εργαζόμενος μπορεί

να έχει αξίωση σε άλλο κράτος μέλος για παροχή συντάξεως αναπηρίας σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες (νομοθεσία τύπου Β), δεδομένου ότι η μείωση αυτή συνεπάγεται μείωση της συντάξεως λόγω αποχωρήσεως που χορηγείται δυνάμει μόνης της εθνικής νομοθεσίας (νομοθεσία τύπου Α), λόγω του ότι χορηγείται παροχή αναπηρίας κατά το σύστημα του αναλογικού επιμερισμού σε άλλο κράτος μέλος (νομοθεσία τύπου Β); Σημειωτέον ότι οι δύο αυτές παροχές πρέπει να θεωρηθούν της ιδίας φύσεως (υπόθεση Celestre) και ότι η μείωση την οποία συνεπάγεται η διάταξη είναι η μείωση της συντάξεως λόγω αποχωρήσεως που αποκτήθηκε χωρίς εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου (βλ. υπόθεση Jerzak). Η καταφατική απάντηση δεν έχει ως συνέπεια να χάσει ο διακινούμενος εργαζόμενος το ευεργέτημα της συμπληρωματικής περιόδου ασφαλίσεως σε κράτος μέλος που έχει νομοθεσία του τύπου Α και δεν σημαίνει επίσης ότι δικαιολογείται η εφαρμογή, δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, διατάξεως που απαγορεύει τη σώρευση των παροχών αν η προς μείωση παροχή έχει αποκτηθεί μόνο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (τύπου Α); »

6 Το ερώτημα που υπέβαλε στο Δικαστήριο το Cour du travail της Mons αφορά ζήτημα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, στην ουσία δηλαδή ερωτάται αν ο εθνικός κανόνας δυνάμει του οποίου μειώνονται τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, αναλόγως του αριθμού των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος, αποτελεί ρήτρα μειώσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, η εφαρμογή της οποίας αποκλείεται δυνάμει της τελευταίας περιόδου της εν λόγω διατάξεως, κατά τον υπολογισμό του ποσού της συντάξεως βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

7 Ο ONPTS ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου όταν πρόκειται για παροχή που χορηγείται σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού. Πράγματι, το άρθρο 12 φέρει τον τίτλο « απαράδεκτο σωρεύσεως των παροχών » ενώ, κατά τον ONPTS, το άρθρο 46, παράγραφος 1, εξουσιοδοτεί το κράτος να προσδιορίζει τις περιόδους ασφαλίσεως ή διαμονής που πρέπει να ληφθούν υπόψη δυνάμει της νομοθεσίας του. Την εξουσία των εθνικών νομοθετών να προσδιορίζουν τις περιόδους ασφαλίσεως επιβεβαιώνει και το άρθρο 1, ιη), του κανονισμού 1408/71. Κατά τον ONPTS, το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 αναφέρεται αποκλειστικά σε παροχές και όχι σε περιόδους ασφαλίσεως. Επομένως, κατά την εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 δεν πρέπει να αποκλείεται η εφαρμογή εθνικού κανόνα που μειώνει τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχόλησης που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, κατά τον αριθμό των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος.

8 Ο Ruzzu υποστηρίζει ότι η λύση της διαφοράς πρέπει να αναζητηθεί στην ερμηνεία της παραγράφου 1 και όχι της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του κανονισμού 1408/71. Ο Ruzzu καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, δεν χωρεί μείωση της βελγικής συντάξεως, δεδομένου ότι εν προκειμένω δεν υπάρχει σύμπτωση περιόδων ασφαλίσεως κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 12, παράγραφος 1.

9 Η Επιτροπή φρονεί ότι ο εθνικός κανόνας που μειώνει τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, αναλόγως του αριθμού των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος, αποτελεί ρήτρα μειώσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 και ότι κατά τον υπολογισμό παροχής σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 1, αποκλείεται η εφαρμογή του εθνικού αυτού κανόνα βάσει της τελευταίας περιόδου του εν λόγω άρθρου 12, παράγραφος 2.

10 Η Βελγική Κυβέρνηση φρονεί ότι ο νόμος της 10ης Φεβρουαρίου 1981 δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να χαρακτηριστεί ως ρήτρα μειώσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71. Κατά την άποψή της, ο εν λόγω νόμος απλώς διευκρινίζει τις λεπτομέρειες του υπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως που έχει συμπληρώσει ο εργαζόμενος, ενόψει του προσδιορισμού του δικαιώματός του για σύνταξη. Το υποβληθέν ερώτημα αποβλέπει στην επίλυση ζητήματος που εμπίπτει αποκλειστικά στο εσωτερικό δίκαιο.

11 Η Ιταλική Κυβέρνηση συνάγει από το διατακτικό της αποφάσεως της 2ας Ιουλίου 1981 (Celestre, προαναφερθείσα) ότι το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 αποκλείει, κατά τον υπολογισμό συντάξεως που εκκαθαρίζεται δυνάμει του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού, την εφαρμογή εθνικού κανόνα που μειώνει τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως αναλόγως των ετών ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σε άλλο κράτος μέλος.

12 Πρέπει να παρατηρηθεί πρώτον ότι το ποσό της συντάξεως εργαζομένου ο οποίος είχε υπαχθεί στη νομοθεσία περισσοτέρων κρατών μελών υπολογίζεται στο κράτος μέλος όπου « πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη γένεση του δικαιώματος παροχών, χωρίς να χρειάζεται να εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 45 », σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 46, παράγραφος 1.

13 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 2ας Ιουλίου του 1981 (Celestre, προαναφερθείσα), « όσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, (...) όπως προκύπτει από το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού, δεν έχουν εφαρμογή οι εθνικές διατάξεις περί μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως. Συνεπώς, το ποσό που αναφέρεται στο άρθρο 46, παρά-

γραφος 1, είναι το ποσό που θα εδικαιούτο ο εργαζόμενος δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας αν δεν ελάμβανε σύνταξη δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους ».

14 Από την προαναφερθείσα απόφαση προκύπτει ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 12, παράγραφος 2, και 46, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, το ποσό της συντάξεως του διακινούμενου εργαζομένου προσδιορίζεται σύμφωνα με την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία, ανεξάρτητα του δικαιώματος συντάξεως που προκύπτει ενδεχομένως από τη νομοθεσία οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους.

15 Το γεγονός ότι η μείωση των προσθέτων ετών πλασματικής απασχολήσεως που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, αναλόγως του αριθμού των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος, γίνεται πλέον, στο εθνικό πλαίσιο, βάσει νομοθετικής διατάξεως και όχι απλώς κατά διοικητική πρακτική δεν μπορεί να μεταβάλει αυτό το συμπέρασμα.

16 Για τους λόγους αυτούς, στο ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο προσήκει η απάντηση ότι ο εθνικός κανόνας που μειώνει τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, αναλόγως του αριθμού των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος, αποτελεί ρήτρα μειώσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, η εφαρμογή της οποίας αποκλείεται δυνάμει της τελευταίας περιόδου της εν λόγω διατάξεως, κατά τον υπολογισμό του ποσού της συντάξεως βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική Κυβέρνηση, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, έναντι των διαδίκων στην κύρια δίκη, το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 2ας Μαΐου 1984 το Cour du travail της Mons, αποφαίνεται:

Ο εθνικός κανόνας που μειώνει τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, αναλόγως του αριθμού των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος, αποτελεί ρήτρα μειώσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, η εφαρμογή της οποίας αποκλείεται δυνάμει της τελευταίας περιόδου της εν λόγω διατάξεως κατά τον υπολογισμό του ποσού της συντάξεως βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

Due Κακούρης

Everling Galmot Joliet

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Ιουνίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

O. Due